

umożliwi się dalsze kształcenie. Stanowi to szansę z jednej strony na odpływ młodzieży do zajęć pozarolniczych, a jednocześnie zapewni dopływ wykwalifikowanej siły roboczej do rolnictwa, co daje szansę podjęcia jego restrukturyzacji.

Bardzo ważnym celem reformy szkolnictwa powinno być podniesienie ogólnej jakości nauczania w szkołach. Dążyć należy do tego przede wszystkim poprzez: podniesienie kwalifikacji oraz ustawiczne kształcenie kadry dydaktycznej szkół wszystkich szczebli; podniesienie poziomu wyposażenia szkół w pracownie dydaktyczne oraz wprowadzanie lub upowszechnianie nowych przedmiotów uznanych za pożądane dla rozwoju lokalnego, w tym przede wszystkim nauki języków zachodnich, przy odchodzeniu od nauki rosyjskiego oraz nauki informatyki. Nauka języków zachodnich w szkołach podstawowych i gimnazjach jest szczególnie istotna, bowiem w większości szkół średnich w dużych miastach naucza się wyłącznie języków zachodnich. Oznacza to, że młodzież, szczególnie wiejska, rozpoczynająca naukę w szkołach średnich nie ma podstaw do kontynuacji nauki języków. Poważną barierą w szkołach wiejskich jest pozyskanie kadr do nauki języków, bowiem obowiązujący system wynagrodzeń za pracę, sprzyja odpływowi lingwistów ze szkolnictwa.

W związku z coraz powszechniejszym rozwojem technologii informatycznych, szczególnie istotne na obszarach wiejskich jest wyposażanie szkół w pracownie komputerowe oraz nauka informatyki, w tym korzystania z internetu. Małe rozpowszechnienie nauki informatyki w szkołach wiejskich oraz słabe wyposażenie szkół w pracownie komputerowe, jest przyczyną narastających dysproporcji pomiędzy młodzieżą wiejską i miejską w możliwościach dalszego kształcenia oraz pozyskania atrakcyjnego zatrudnienia. Tym samym różnice w poziomie kształcenia już na poziomie szkół podstawowych są jedną z przyczyn ekonomicznej dywersyfikacji społeczeństwa miast i wsi.

Czynników warunkujących upowszechnienie szkolnictwa maturalnego oraz podniesienie ogólnego poziomu wykształcenia jest bardzo dużo, a cały proces restrukturyzacji ma bardzo złożony charakter.

Przed wszystkim należy wyznaczyć sieć ośrodków (gminnych i ewentualnie ośrodków wiejskich), które powinny być wyposażone w szkolnictwo na poziomie przynajmniej jednej: szkoły średniej ogólnokształcącej, szkoły średniej zawodowej oraz szkoły zasadniczej zawodowej, z tendencją do rozszerzania zakresu kształcenia. Sieć ta powinna być na tyle gęsta, by umożliwić młodzieży sąsiednich obszarów wiejskich swobodny dostęp.

Bardzo istotne jest także wyznaczenie kierunków nauczania pożądanych na lokalnym i regionalnym rynku pracy. Koszty nauki (np. koszty dojazdów lub internatów) na tych kierunkach mogłyby być dofinansowywane. Należy także dostosować rozkład jazdy komunikacji publicznej (PKS, PKP) do godzin rozpoczynania i kończenia nauki. Konieczne jest także stworzenie szerszych możliwości zakwaterowania młodzieży, szczególnie uczącej się w szkołach specjalistycznych, a uznanych za pożądane dla rozwoju gminy i regionu. Poważną barierą, którą należy przezwyciężyć, jest proces ciągłego kształcenia kadry dydaktycznej oraz cyklicznej weryfikacji umiejętności, przy jednoczesnej zmianie systemu finansowego motywowania nauczycieli.

Niezwykle ważnym zagadnieniem jest także ustawiczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych ludności dorosłej. Upowszechnienie szkolnictwa dla dorosłych umożliwi niejednokrotnie zdobycie jakiegokolwiek wykształcenia, co daje możliwość awansu ekonomicznego. Głównymi celami rozwoju szkolnictwa dla dorosłych jest restrukturyzacja posiadanego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych w celu umożliwienia podjęcia pracy w ogóle lub jej zmiany na bardziej atrakcyjną, restrukturyzacja rynku pracy w rolnictwie poprzez umożliwienie zdobycia zawodu pozarolniczego oraz umożliwienie sukcesywnego podnoszenia kwalifikacji zawodowych w celu poprawy konkurencyjności pracowników na lokalnych rynkach pracy.

Szkolnictwo dla dorosłych powinno być prowadzone przez samorządy w porozumieniu z powiatowymi urzędami pracy, co umożliwi rozwijanie i pożądanych kierunków kształcenia. W miarę możliwości kształcenie dorosłych powinno się opierać na bazie istniejących szkół podstawowych, gimnazjów i średnich, a sieć ośrodków kształcenia powinna się pokrywać z wyznaczonymi ośrodkami szkolnictwa dla młodzieży.

Szkolnictwo dla dorosłych powinno być bezpłatne lub bardzo korzystnie kredytowane (począwszy od kursów i szkół podstawowych), szczególnie w kierunkach umożliwiających zdobycie kwalifikacji pożądanych na lokalnym rynku pracy.

Dla rozwoju regionalnego niezwykle istotne jest kształcenie na poziomie wyższym. Gwarantuje wyższą efektywność pracy, łatwiejszą adaptację nowoczesnych technologii produkcji oraz dużą zdolność do mobilności na rynku pracy. Rozwój szkolnictwa wyższego powinien doprowadzić do zwiększenia liczby mieszkańców posiadających wykształcenie wyższe i ich udziału porównywalnego z przeciętnymi wartościami krajowymi. Celem rozwoju szkolnictwa wyższego jest także ułatwienie dostępu mieszkańcom gminy, powiatu i regionu do szkół wyższych poprzez zwiększenie ich liczby oraz zwiększenie liczby miast posiadających szkoły wyższe. Pośrednim efektem rozwoju szkolnictwa jest podniesienie konkurencyjności gminy, powiatu i regionu poprzez poprawę poziomu wykształcenia oraz zwiększenie liczby szkół wyższych.

Z punktu widzenia interesu gminy, powiatu regionu, bardzo ważnym celem rozwoju szkolnictwa wyższego jest także zatrzymanie drenażu intelektualnego, czyli odpływu z naszego terenu wykwalifikowanej młodzieży studiującej w innych ośrodkach akademickich, przy jednoczesnym „zatrzymaniu” („przyciągnięciu”) studentów pochodzących z innych rejonów kraju.

W celu rozwoju szkolnictwa wspierać należy wszelkie inicjatywy istniejących szkół szczególnie wyższych zmierzające do: zwiększania liczby studentów, tworzenia nowych kierunków nauczania, tworzenia zamiejscowych ośrodków nauczania, powiększania potencjału kadrowego i lokalowego, rozszerzania zakresu działalności, awansu w krajowej hierarchii uczelni. Wsparcia wymagają także wszelkie inicjatywy zmierzające do powstawania nowych szkół oraz lokowania na terenie regionu ośrodków zamiejscowych, filii, itp. uczelni mających siedzibę poza terenem powiatu, województwa.

Do miast, w których rozwój funkcji szkolnictwa wyższego będzie traktowany priorytetowo, należą: Toruń i Bydgoszcz, gdzie szkolnictwo stanowi ważny element rozwoju funkcji metropolitalnych oraz Włocławek, Grudziądz, Inowrocław i Brodnica, które to miasta powinny stać się podregionalnymi centrami szkolnictwa, uzupełniającymi oddziaływanie ośrodków stołecznych. Jednym z celów rozwoju szkolnictwa w województwie jest dążenie do wzmacniania potencjału szkół wyższych w Toruniu. b

Należy także wspierać rozwój kierunków nauczania pożądaných dla rozwoju naszego regionu, a nie nauczanych w żadnej z regionalnych uczelni (np. wybrane kierunki politechniczne). Studentów z terenu regionu, którzy studiują na takich kierunkach poza granicami województwa i deklarują powrót do miejsca zamieszkania, należy wspierać poprzez dofinansowanie lub system korzystnych kredytów.

Wśród głównych czynników warunkujących rozwój szkolnictwa wyższego wymienić należy:

- tworzenie wyższych szkół zawodowych przez samorząd wojewódzki, przede wszystkim w: Grudziądzu;
- porozumienie środowiska naukowego w sprawie rozwoju istniejących szkół i ich przekształcenia lub integracji w celu utworzenia nowych jednostek;
- napływ pracowników naukowych z ośrodków akademickich położonych poza terenem województwa;
- zwiększenie możliwości (liczby miejsc) nauczania i zakwaterowania studentów, w tym przede wszystkim na studiach dziennych.

Jednym z najpoważniejszych wyzwań stojących przed władzami samorządowymi wszystkich szczebli w najbliższych latach, jest poprawa sytuacji na rynkach pracy, w tym zagospodarowanie bardzo licznych roczników wchodzących w wiek produkcyjny. Nasza gmina należy do obszarów o najwyższym poziomie bezrobocia, a prognoza demograficzna oraz ocena prawdopodobnych zmian w gospodarce, wskazują, że wysoki poziom bezrobocia będzie się utrzymywał.

Cechą charakterystyczną zjawiska bezrobocia na terenie gminy i powiatu jest utrzymywanie się bardzo dużej stopy bezrobocia co wyróżnia je od jednostek położonych centralnie (aglomeracją bydgosko-toruńską), a pozostałymi. Bardzo wysoki jest też poziom bezrobocia długotrwałego, szczególnie w naszej gminie i u sąsiadów.

W powiecie toruńskim obserwuje się bardzo małą aktywność w tworzeniu nowych miejsc pracy, a poważną przeszkodą jest niski poziom wykształcenia ludności związanej z rolnictwem. Na obszarze naszej gminy wiejskiej bardzo rozpowszechnione jest bezrobocie ukryte w rolnictwie, którego wysokość określić można na około 560 osób.

Szacuje się, że w najbliższych latach, wskutek zwolnień grupowych pogorszy się sytuacja na rynkach pracy w dużych miastach, a przyczynami zwolnień będą: restrukturyzacja branż oraz spowolnienie tempa rozwoju gospodarczego.

Według prognozy demograficznej, do roku 2010, liczba ludności w wieku produkcyjnym zwiększy się o ponad 66 tysięcy, z czego około połowa dotyczyć będzie obszarów wiejskich. Ponieważ proces wzrostu liczby ludności będzie dotyczył także sąsiednich regionów, mniejsze są szanse uzyskania pracy dla mieszkańców naszego województwa poza jego granicami.

Istotny postęp w zmniejszaniu liczby osób pozostających bez pracy może być osiągnięty przy uzyskaniu tempa wzrostu gospodarczego na poziomie ponad 5% przyrostu PKB rocznie w skali kraju. Jak się szacuje, uzyskanie tak wysokiego tempa rozwoju w najbliższych latach nie będzie możliwe, a w gminie i powiecie przewiduje się znaczący wzrost stopy bezrobocia.

Wśród działań, które warunkują łagodzenie negatywnych skutków wzrostu bezrobocia, wymienić należy przede wszystkim: „ochronę” większych zakładów pracy w procesach ich restrukturyzacji, tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem na obszarach wiejskich, podejmowanie wszelkich działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, poprawę sytuacji gospodarstw rolnych poprzez podniesienie efektywności gospodarowania, wzrost konkurencyjności gminy, powiatu, poprzez stymulowanie rozwoju ośrodka gminnego, powiatowego w celu przyciągnięcia kapitału zewnętrznego.

Pożądanym kierunkiem zmian na rynku pracy, jest zniwelowanie różnic pomiędzy poszczególnymi powiatami (do poziomu około 150%), obniżenie poziomu bezrobocia w roku 2010 do poziomu przeciętnej krajowej, obniżenie udziału bezrobocia długookresowego do poziomu 20%, oraz zmniejszanie liczby bezrobotnych na obszarach wiejskich.

Jednym z celów przyjętych przez samorząd powiatowy i gminny jako warunek pomyślnego rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu i gminy, jest zapewnienie warunków bezpieczeństwa publicznego. Problem ten dotyczy przede wszystkim największych jednostek osadniczych (warto jednak pamiętać, że 10 największych

miast koncentruje aż 48% ogółu mieszkańców województwa), choć obserwuje się rozpowszechnianie różnych form przestępczości także w mniejszych miastach i na obszarach wiejskich.

Podstawowe zadania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego dotyczą: zapewnienia osobistego bezpieczeństwa mieszkańców, ochronę mienia, eliminację przestępstw gospodarczych, zapewnienie porządku publicznego, zapewnienie różnych form ratownictwa, podejmowanie działań w czasie klęsk żywiołowych.

Wśród najważniejszych zadań warunkujących zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, wymienić należy przede wszystkim stworzenie systemu współdziałania wszystkich służb ratowniczych z terenu województwa, powiatu i gminy oraz integrację systemów działających w dotychczasowych województwach. Służby te, w sytuacjach zagrożeń, powinny podlegać koordynacji i wspólnemu kierownictwu.

W sferze działań administracji rządowej leży przygotowanie systemu prawnego zapewniającego sprawniejsze funkcjonowanie służb ratowniczych oraz możliwości skuteczniejszej eliminacji przestępczości.

Ważnym czynnikiem, którego znaczenie w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w skali lokalnej - w poszczególnych miejscowościach, będzie rosło, jest wykształcanie społeczeństwa obywatelskiego i samoorganizacji społecznej.

7.7. Źródła dochodów samorządów lokalnych.

Warunkiem niezbędnym, decydującym o realności zamierzeń jest wyposażenie gmin w czytelny, stabilny i wydajny system zasilania finansowego. Gmina prowadzi samodzielną gospodarkę finansową środkami określonymi w budżetach rocznych.

Gminy korzystają z następujących źródeł dochodów:

1. Podatki lokalne: rolny, od nieruchomości, od środków transportowych, od spadków i darowizn, w formie karty podatkowej od działalności gospodarczej osób fizycznych, od posiadania psów;
2. Opłaty lokalne: targowa, miejscowa, administracyjna, skarbowe;
3. Subwencje:
 - na podstawowe wydatki bieżące gminy, na zadania własne dotyczące szkół;
 - innych placówek oświatowo – wychowawczych i opiekuńczo – wychowawczych;
 - na wydatki inwestycyjne;
 - wyrównawcze.
4. Udziały w podatkach państwowych:
 - wpływ z podatku dochodowego od osób prawnych, mających siedzibę na terenie gminy;
 - wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych.

Wielkość subwencji rządowych dla poszczególnych gmin jest corocznie ustalany bezpośrednio przez Ministerstwo Finansów na podstawie zobiektywowanych wskaźników wydatków, ponieważ sytuacja gospodarcza różnych gmin jest różna. Należy dodać, że gospodarka budżetowa miast i gmin pozostaje w obecnych warunkach głęboko niezrównoważona, wymaga zasadniczej rewizji jej podstaw.

Dodatkowe źródła i sposoby finansowania inwestycji proekologicznych w gminie.

Brakowi odpowiednich środków finansowych, przeznaczonych na realizację inwestycji proekologicznych towarzyszyła w ostatnich kilkudziesięciu latach w Polsce niewłaściwa eksploatacja zasobów przyrody. Efektem tego jest sytuacja, w której:

- 11% powierzchni Polski stanowi obszary ekologicznie zagrożone, na których żyje ponad 35 % ludności kraju (13,5 mln ludzi);
- mniej niż 4 % wód płynących w Polsce posiada I klasę czystości;
- blisko 40 % to wody pozaklasowe.

Ta sytuacja powoduje, że jednym z priorytetów działań powinno być zatrzymanie i likwidacja zaniedbań w ochronie środowiska. Realizacja tego zadania wymaga zaangażowania dużych środków finansowych, a okres transformacji w jakim znalazł się nasz kraj (zwłaszcza deficyt budżetowy i niedofinansowanie wielu działów gospodarki) utrudniają realizację przedsięwzięć proekologicznych.

W praktyce zadania proekologiczne finansuje się ze środków budżetowych gmin lub określa sposób finansowania zewnętrznego (pośredniego), czyli pozyskiwania środków ze źródeł pozasamorządowych, takich jak no.: NFOŚiGW, fundacji, związków gmin.

Wykonanie pewnych zadań programowych może być osiągnięte poprzez umowy cywilnoprawne, zawierane między zarządem gminy a jednostkami gospodarczymi. W Polsce ta forma finansowania zadań nie jest stosowana. W takiej umowie jedna lub kilka jednostek gospodarczych może się zobowiązać do wykonania trudnych lub deficytowych zadań w dziedzinie ochrony środowiska, gmina zaś do udzielenia celowych

(celowych związanych tylko z zadaniem będącym przedmiotem umowy) preferencji, np. może to być warunkowe zwolnienie z podatku, przyznanie określonych koncesji, sprzedaży terenów itp.

W Polsce dofinansowanie inwestycji proekologicznych najczęściej odbywa się poprzez subwencje, tj.:

- dotacje i pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- preferencyjne zasady kredytowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska (obecnie tylko przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Bank Ochrony Środowiska – jeżeli Narodowy lub Wojewódzki Fundusz podpisze umowę o preferencyjnym kredytowaniu);
- ulgi w podatku dochodowym z tytułu inwestycji w ochronie środowiska, w podatku od towarów i usług z tytułu wykorzystania odpadów i regeneracji wyrobów oraz w podatku rolnym (obecnie wszystkie te ulgi są niesłusznie bardzo ograniczone);
- dotacje budżetowe (ograniczane do minimum w wyniku urynkowienia gospodarki).

W coraz większym stopniu przedsięwzięcia mające charakter proekologiczny finansowane są ze środków własnych przedsiębiorstw, miast i gmin, a nawet lokalnych społeczności. Mogą one bowiem w większym stopniu liczyć na uzyskiwanie środków finansowych z nowo powstających źródeł finansowania, tak krajowych jak i zagranicznych. Środki te są dostępne w formie kredytów preferencyjnych oraz dotacji.

FUNDUSZE EKOLOGICZNE

Fundusze ochrony środowiska to samodzielne instytucje finansowe, powołane do wspomagania działalności w sferze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, tworzony jest przede wszystkim z wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych, udziela dotacji i preferencyjnych kredytów na realizację inwestycji z zakresu ochrony środowiska na obszarze całego kraju. Ponadto NFOŚiGW przeznacza część swoich środków dla Banku Ochrony Środowiska, w celu umożliwienia mu udzielania kredytów preferencyjnych.

Do zadań Narodowego Funduszu należy wspomaganie działalności w sferze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, podejmowanej i finansowanej ze środków gminnych i wojewódzkich funduszy, a ponadto polegającej na:

- rozwoju przemysłu produkcji urządzeń mechanicznych i aparatury kontrolno – pomiarowej;
- rozwoju specjalistycznego potencjału wykonawczego do realizacji inwestycji ochronnych;
- rozwoju sieci stacji pomiarowych, laboratoriów i ośrodków przetwarzania informacji służących badaniu jakości środowiska;
- realizacji kompleksowych programów badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych oraz programów edukacji ekologicznej;
- pierwszym wyposażeniu nowo tworzonych przedsiębiorstw, nowych działów lub wydziałów w istniejących przedsiębiorstwach i jednostkach badawczych, realizacji innych zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną ustalonych w planach działalności Funduszu.

Narodowy Fundusz może przeznaczyć posiadane środki na:

- udzielanie oprocentowanych pożyczek;
- przyznawanie dotacji, szczególnie w przypadku realizacji większych zadań o zasięgu przekraczających obszar jednego województwa;
- zakładanie spółek mających siedzibę w kraju i za granicą oraz wnoszenie udziałów do spółek już działających;
- emitowanie obligacji własnych oraz nabywanie obligacji i akcji jednostek gospodarczych;
- zakup środków dewizowych;
- wynagrodzenia i nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, nie związane z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

Pożyczki udzielane przez fundusz mogą być częściowo lub całkowicie umarzone pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych efektów.

Wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, tworzone głównie z wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych, udzielają pożyczek o preferencyjnym oprocentowaniu oraz dotacji na ściśle określone „zasadami” dofinansowanie przedsiębiorstw

Proekologicznych, na obszarze własnych województw, a w szczególności na dofinansowanie^{3,4}:

- działań na rzecz ochrony przyrody, w szczególności lasów;
- działań polegających na zapobieganiu i likwidacji nadzwyczajnych zagrożeń śr.;
- badań naukowych i upowszechnianiu ich wyników oraz postępu technicznego w ochronie środowiska i gospodarce wodnej;

- opracowań i wdrażania nowych technik i technologii, w szczególności dotyczących ścieków, paliw i spalin, utylizacji odpadów, ograniczenia hałasu, promieniowania oraz zużycia wody;
- profilaktyki zdrowotnej dzieci na obszarach szczególnej ochrony środowiska, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczenia środowiska;
- innych zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy.

Projekty planów działalności wojewódzkich funduszy (w tym listy przedsięwzięć projektowych) przygotowują Zarządy, a zatwierdzają Rady Nadzorcze⁵. Pierwszeństwo w realizacji mają zadania zapobiegające przyczynie powstania zanieczyszczenia środowiska i likwidujące powstanie zanieczyszczeń u źródła. Przykładowo finansowanie WFOŚiGW w Katowicach obejmuje realizację tzw. Technologii zadań⁶. Wymagane jest zapewnienie efektu ekologicznego poprzez podjęcie zadań z poniższej listy priorytetów.

Kryterium priorytetów.

1.Ochrona powietrza - ograniczenie niskiej emisji poprzez:

- przebudowę kotłów węglowych na kotły opalane gazem lub paliwami ciekłymi;
- łączenie systemów ciepłowniczych umożliwiające dostarczanie ciepła z różnych źródeł;
- udostępnianie gazu, paliw ciekłych, ciepła i prądu elektrycznego na cele komunalne;
- poprawa procesu spalania;
- przebudowa urządzeń energetycznych na skojarzoną produkcję ciepła i energii elektrycznej;
- budowa urządzeń oczyszczających gazy spalinowe (odsiarczanie, odpylanie, dopalanie w celu usunięcia emisji CO i węglowodorów).

1. Ochrona wód i gospodarka wodna:

- budowa oczyszczalni ścieków na terenach retencji wód, w rejonach źródliskowych rzek oraz ujęć wód powierzchniowych i podziemnych;
- budowa II i III stopni oczyszczania biologicznego, zwłaszcza ujęć i zbiorników wód pitnych;
- budowa sieci kolektorów w celu odciążenia istniejących oczyszczalni ścieków;
- wspieranie zwiększenia zasobów wód i bezpieczeństwa powodziowego.

3.Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi:

- ograniczenie wytwarzania odpadków, ich gospodarce wykorzystanie, zagospodarowanie oraz unieszkodliwianie;
- wspieranie działań zwiększających bezpieczeństwo ekologiczne składowisk odpadów;
- przyrodnicze zagospodarowanie terenów zdegradowanych;
- wprowadzenie czystych technologii w tym:
 - technologii udostępniających alternatywne źródła energii;
 - nowoczesnych technologii zmierzających do minimalizacji odpadów i oszczędzania energii.

4.Badania stanu środowiska, funkcjonowanie regionalnej służby monitoringu środowiska:

- realizacja programów i projektów ekologicznych, w szczególności wynikających z umów międzynarodowych;
- ochrona przed hałasem;
- ochrona i odbudowa zasobów przyrody, w szczególności lasów;
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska;
- monitoring zdrowia i profilaktyka zdrowotna dzieci;
- badania naukowe i upowszechnianie ich wyników dla postępu technologicznego w ochronie środowiska i gospodarce wodnej;
- edukacja ekologiczna i programowanie działań proekologicznych;
- doskonalenie metod zarządzania środowiskiem i ryzykiem.

Kryteria wymogów formalnych WFOŚiGW:

- legalność – wszystkie inwestycje finansowane z Wojewódzkiego FOŚiGW powinny posiadać ważne pozwolenie na budowę, uzgodnione warunki ochrony środowiska na czas realizacji inwestycji i po jej zakończeniu;
- wieloźródłowość finansowania – projekty winny być finansowane z wielu źródeł, przy czym Wojewódzki FOŚiGW nie finansuje więcej niż 50 % wartości inwestycji;

- koordynacja – zadania winny być skorelowane z kompleksowymi programami i projektami ekologicznymi;
- kompletność dokumentów – warunkuje rozpoczęcie procesu wypracowania decyzji WFOŚiGW;

Kryteria zasięgu oddziaływania – przyjmowane będą zadania:

- o wojewódzkim lub ponadlokalnym charakterze;
- o pilotowym lub wzorcowym charakterze.

Kryteria techniczno – ekonomiczne:

- ocena efektywności – w szczególności poprzez ocenę efektywności ekonomicznej na podstawie deklarowanego względnego kosztu uzyskania efektu i czasu trwania inwestycji;
- ocena kondycji ekonomicznej wnioskodawcy;
- koncentracja środków WFOŚiGW – w celu dokończenia rozpoczętych inwestycji;
- poziom techniczny i technologiczny – przedsięwzięcia winny odpowiadać najlepszym z osiągalnych rozwiązań technicznych i technologicznych. Pierwszeństwo mają rozwiązania krajowe oraz przedsięwzięcia zmierzające do podniesienia efektywności urządzeń istniejących;
- zaangażowanie polskich inwestorów – pierwszeństwo w wykonawstwie mają polskie przedsiębiorstwa;
- stopień niezbędności;
- koszt uzyskania efektu ekologicznego.

Zgodnie z zapisami uchwalonej przez Sejm RP, w kwietniu 1993 r., Ustawy o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. Nr 49, 1994 r. poz. 196 art. 876 p. 5), utworzone zostały gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Dochodami funduszy gminy są:

- całość wpływu z tytułu kar i opłat z terenu danej gminy za usuwanie drzew i krzewów;
- 50 % wpływów za składowanie odpadów na terenie gminy;
- 10 % wpływów pochodzących z opłat na gospodarze rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska;
- oraz 60 % opłaty eksploatacyjnej (Prawo ekologiczne i górnicze, Dz. U. Nr 27 poz. 96, art. 84).

Środki gminnych funduszy przeznacza się na:

- edukacja ekologiczna;
- wspomaganie systemów kontrolno – pomiarowych stanu środowiska;
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarki wodnej;
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków wiejskich;
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarczym wykorzystaniem oraz składowaniem odpadów;
- inne cele służące ochronie środowiska w gminie, ustalone przez radę gminy.

Ekofundusz

W sierpniu 1992 r. zarejestrowana została instytucja pozarządowa pod nazwą EKOFUNDUSZ, której głównym celem jest sprawne zarządzanie środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji polskiego długu. Powołana ona została jako fundacja, a jej założycielem jest minister finansów działający w imieniu Skarbu Państwa. Pracę Zarządu nadzoruje Rada Nadzorcza w międzynarodowym składzie.

Zgodnie ze statutem EKOFUNDUSZU może dofinansować, w formie dotacji, projekty inwestycyjne w czterech priorytetowych sektorach ochrony środowiska mających znaczenie kontynentalne, a nawet globalne. Dotyczą one⁶:

- zmniejszenia transgranicznego strumienia zanieczyszczeń atmosfery z terenu Polski;
- ochrona Morza Bałtyckiego przed zanieczyszczeniem z terenu Polski;
- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu (CO₂ i metanu) oraz wyeliminowanie zużycia freonów (CFC_s) w Polsce;
- ochrony różnorodności biologicznej w Polsce.

Spśród projektów spełniających kryteria podstawowe, dofinansowanie ze środków EKOFUNDUSZU mogą otrzymać tylko te, które uwzględniają przynajmniej jeden z następujących warunków szczegółowych:

- wykazują się wysoką efektywnością wydatkowanych pieniędzy (stosunek uzyskanych korzyści ekologicznych do kosztów inwestycji);

- promują na polskim rynku nowe technologie w zakresie ochrony środowiska, stanowiące istotny postęp w tej dziedzinie;
- prowadzą do uruchomienia w Polsce produkcji proekologicznej i rozwoju krajowego przemysłu ochrony środowiska;
- służą bezpośrednio ochronie zdrowia lub życia ludzi;
- związane są z podnoszeniem fachowej wiedzy i edukacji ekologicznej społeczeństwa.

EKOFUNDUSZ wspiera w zasadzie tylko projekty inwestycyjne posiadające dokumentację techniczną i analizę ekonomiczną, a także harmonogram realizacji inwestycji z wyraźnym wydzieleniem etapów dających możliwość rozliczenia finansowego. Dofinansowanie ze środków EKOFUNDUSZU (w formie dotacji) nie może przekroczyć 30 % kosztów inwestycji. W wyjątkowych przypadkach, np. przy inwestycjach komunalnych prowadzonych przez samorząd miejski lub gminę, udział EKOFUNDUSZU może być zwiększony do 50 % a w przypadku ochrony przyrody i edukacji ekologicznej – do 80 % kosztów przedsięwzięcia.

EKOFUNDUSZ nie dofinansowuje badań naukowych oraz budowy systemów kontrolno – pomiarowych, a także wstępnej fazy projektów inwestycyjnych.

DZIAŁALNOŚĆ BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Obok funduszy ekologicznych, które w Polsce odgrywają największą rolę w finansowaniu inwestycji służących ochronie środowiska, coraz większego znaczenia nabierają rozwiązania stosowane w gospodarce rynkowej. Szczególnie wiążą się one z rozpoczęciem działalności w 1991 r. Banku Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.). Bank ten udziela kredytów osobom prawnym, fizycznym i jednostkom organizacyjnym, prowadzącym działalność gospodarczą, ale jego specyfiką jest kredytowanie przedsięwzięć proekologicznych, na warunkach preferencyjnych.

Kredyt preferencyjny powstał w Banku Ochrony Środowiska w wyniku współpracy z NFOŚiGW, który pokrywa ze swych środków finansowych różnicę między oprocentowaniem kredytu komercyjnego i preferencyjnego. Stopa procentowa kredytu preferencyjnego tworzona jest każdorazowo, przy udzielaniu kredytu, przez przemnożenie stopy procentowej kredytu refinansowego (ustalonej przez Prezesa NBP) przez współczynnik, którego wartość, z przedziału 0,2 do 0,8 ustala Komitet Kredytowy Banku z udziałem przedstawiciela NFOŚiGW lub WFOŚiGW w zależności od rodzaju kredytobiorcy i zadania. Daje to aktualnie (w praktyce) stopę procentową dla pożyczek na przedsięwzięcia służące ochronie środowiska w wysokości od 7 do 28 %, w stosunku rocznym, a w szczególności wysokość oprocentowania kredytów preferencyjnych wynosi^{8,9}:

- dla inwestycji z dziedziny gospodarki komunalnej, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego i spółki wodne, projektów związanych z utylizacją wód zasolonych – 0,2 – 0,6 stopy oprocentowania kredytu refinansowego tj. 7 – 21 % w skali roku;
- dla jednostek produkcyjnych podejmujących działalność wytwórczą w zakresie maszyn, urządzeń, aparatury kontrolno – pomiarowej na rzecz ochrony środowiska _ 0,4 – 0,8 stopy oprocentowania kredytu refinansowego, tj. 14 – 28 %.
- dla pozostałych inwestorów realizujących zadania z zakresu ochrony środowiska – 0,6- 1,0 stopy kredytu refinansowego, tj. 21-35 %.

Podstawowymi warunkami udzielenia kredytu przez BOŚ S.A. są:

- posiadanie zdolności do zaciągania zobowiązań kredytowych;
- posiadanie zdolności kredytowej w całym okresie kredytowania;

7.8. Rolnictwo ekologiczne.

W ostatnich dwóch dziesięcioleciach rozwinęła się bardzo ostra krytyka dotychczasowego stanu i tendencji rozwojowych rolnictwa w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo i pojawiły się próby realizacji tzw. rolnictwa ekologicznego. Krytyka ta prowadzona jest w ramach kwestionowania podstaw współczesnego, zurbanizowanego społeczeństwa industrialnego, a w tym degradacji środowiska naturalnego, kryzysu polityki rolnej Komisji Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, jaka ujawniła się w krajach Europy Zachodniej.

Krytyka industrialnego rolnictwa obejmuje przede wszystkim następujące zarzuty: zniszczenia środowiska naturalnego, skażenia gleb i utraty ich bioorganicznej "żywności" wskutek ich chemizacji i zmechanizowania upraw, zatrucia wód, wyniszczenia wielu gatunków roślinności, zniekształcenia krajobrazów, a w dziedzinie chowu zwierząt stosowanie biohormonalnej technologii żywienia oraz zabiegów z zakresu inżynierii genetycznej, które prowadzą do wytworzenia niezdrowej żywności. Skutki społeczne tych procesów polegają na wypieraniu rodzinnych gospodarstw rolnych przez przedsiębiorstwa rolne, dewastacji wsi i społeczności lokalnych, zanikaniu kultur ludowych.

W tej krytyce podnosi się przede wszystkim to, że nakłady środków produkcji pochodzenia przemysłowego wzmogły tak bardzo wydajność ziemi i produktywność pracy, że ilość wytworzonych środków żywności przekracza o wiele potrzeby

bytowe ludności. Kraje Europy Zachodniej uginają się pod ciężarem nadprodukcji zwierzęcej. Odbyna się to kosztem mało na razie dostrzeganej dewastacji i nieodwracalnych zmian środowiska geoprzyrodniczego oraz ogromnym kosztem społecznym. W Republice Federalnej Niemiec - od 1949 r. 800 tys. gospodarstw rolnych zostało zlikwidowanych przez zastępowanie ziemi i pracy ludzkiej inwazją kapitału. Tysiące rodzin rolniczych poszukują zarobkowania poza gospodarstwem. Poziom życia ludności obniża się w stosunku do ogólnego poziomu życia kraju.

We wszystkich krajach Europy Zachodniej - podnosi dalej Bodenstedt - podobnie jak w USA, dokonuje się koncentracja produkcji w niewielkiej liczbie gospodarstw, a właściwie farm przemysłowych, które wytwarzają większość produkcji danego kraju. Koncentracja ta, ciągle postępująca, stanowi groźbę dla rodzinnych gospodarstw rolnych, wypadających z produkcji wskutek konkurencji „rolniczych fabryk”.

W deklaracji z Achen, ogłoszonej w roku 1987 przez kilka organizacji związanych z rolnictwem w RFN, stwierdza się, że od roku 1970 w RFN 375 tys. gospodarstw rodzinnych uległo likwidacji, że co 2 minuty w krajach EWG zostaje utracone 1 miejsce pracy w rolnictwie, a do roku 2000 co drugie gospodarstwo rolne w tym kraju może zostać wyłączone z produkcji.

Te rolnicze fabryki - dowodzą krytycy - stosujące nawożenie mineralne, a nie organiczne, stosujące chemiczne preparaty ochrony roślin o dużej toksyczności czy też chemiczne środki zwalczania chwastów spowodowały i wciąż powodują erozję i zatrucie gleb, zatrucie wód gruntowych, zniszczenie wielu gatunków roślin, zniszczenia krajobrazu, zaś roboty melioracyjne, likwidujące mokradła, zadrzewienia, torfowiska itp., naruszają równowagę ekologiczną w regionach, w których są przeprowadzane, powodując wysychanie łąk, rzek, opadanie jezior.

Całe rolnictwo konwencjonalne oskarżane jest o wytwarzanie produktów rolnych w różnym stopniu skażonych chemicznie. Skutki tego skażenia dla organizmów ludzkich czy też całego środowiska naturalnego ujawniają się dopiero po latach, a nawet dziesięcioleciach. Nadto produkty rolne, przetworzone na głównie deformacje rolnictwa zachodnioeuropejskiego. Domaga się ograniczenia zużycia nawozów mineralnych oraz chemicznych środków ochrony roślin, a w produkcji zwierzęcej - zakazania lub ograniczenia stosowania środków medycznych, takich jak antybiotyki, środki uspokajające i hormony, które powodują nie tylko pogorszenie jakości i zdrowotności produktów, ale są szkodliwe dla szeroko pojętego otoczenia. Domaga się również uruchamiania odpowiednich ośrodków kontroli środowiskowej, która sprawowałaby nadzór nad rolnikami, którzy w praktyce w zakresie technologii swej produkcji kontroli nie podlegają. Wysuwa też zastrzeżenia odnośnie do sposobu subwencjonowania rolnictwa, które w rezultacie doprowadza do likwidacji średnich i małych gospodarstw rolnych.

Konfederacja Rodzinnych Organizacji w Europejskiej Wspólnocie (Confederation of Family Organisation in the European Community), przedkładająca różne memoriały do EWG, w sposób konkretny stawia żądania pod adresem rolnictwa i pod adresem polityki Komisji EWG, wskazujące na główne deformacje rolnictwa zachodnioeuropejskiego. Domaga się ograniczenia zużycia nawozów mineralnych oraz chemicznych środków ochrony roślin, a w produkcji zwierzęcej - zakazania lub ograniczenia stosowania środków medycznych, takich jak antybiotyki, środki uspokajające i hormony, które powodują nie tylko pogorszenie jakości i zdrowotności produktów, ale są szkodliwe dla szeroko pojętego otoczenia. Domaga się również uruchamiania odpowiednich ośrodków kontroli środowiskowej, która sprawowałaby nadzór nad rolnikami, którzy w praktyce w zakresie technologii swej produkcji kontroli nie podlegają. Wysuwa też zastrzeżenia odnośnie do sposobu subwencjonowania rolnictwa, które w rezultacie doprowadza do likwidacji średnich i małych gospodarstw rolnych.

Dokładniej jednak analizuje i negatywnie ocenia sposób subwencjonowania rolnictwa przez EWG cytowana już deklaracja z Achen. W deklaracji tej wylicza się, że w roku 1985 całość subwencji udzielonych na rzecz rolnictwa została wykorzystana w ten sposób, że 34,1% wydatkowano na sprawy eksportu, z czego skorzystały firmy eksportowe i przedsiębiorstwa transportowe; 22,4% wydatkowano na przechowywanie, z czego skorzystali właściciele chłodni i hal składowych; 38,5% subwencji zostało przeznaczone na dopłaty wyrównawcze dla rolników, z których rolnicy otrzymali niewiele, a wykorzystał te subwencje przemysł spożywczy. Dotychczasowa polityka rolna - podkreśla się w deklaracji achenńskiej - służy przede wszystkim przemysłowi chemicznemu, przemysłowi maszyn rolniczych, bankom, wielkim firmom przemysłu spożywczego i środków żywności, wielkim firmom handlującym środkami żywności oraz firmom eksportowym. Dlatego musi być wprowadzona - domaga się deklaracja - nowa polityka rolna.

Domaganie się nowej polityki rolnej i ochrony rodzinnego gospodarstwa wystąpiło również bardzo silnie w Holandii i Belgii. Tak na przykład w Belgii uchwalono w r. 1976 specjalny memoriał skierowany przeciw gospodarstwom "bez upraw", oskarżając je o niszczenie jednorodzinnych gospodarstw rolnych, o produkcję na zysk, o dezorganizację i monopolizację rynku, o zanieczyszczenie środowiska naturalnego, wprowadzanie swego rodzaju „bioprzemysłu”, przechemizowanie gleby i produkcję zatrutej żywności przez stosowanie toksycznych środków zwalczania szkodników i chwastów oraz metod biotechnologicznych celem uzyskania szybkiego wzrostu hodowanych zwierząt przy utracie wartości odżywczych i smakowych itd. Są też sformułowane zarzuty etyczne.

Nasilające się ruchy i wzrastająca świadomość ekologiczna oraz ideologie i programy alternatywnego rolnictwa będą tworzyć "świadomościowe bariery" przeciw tworzeniu "fabryk rolniczych", a zarazem silne ideologiczne motywacje tworzenia gospodarstw ekologicznych. Krytyka rolnictwa konwencjonalnego stanowiła inspirację do powstania idei rolnictwa alternatywnego oraz prób jego realizacji. Próby te są rozproszone. Są dyskutowane w kręgach naukowych, ale podejmują je także praktycy. Mają to być gospodarstwa produkujące zdrową żywność, gospodarstwa rodzinne o ograniczonej skali produkcji, zrywające z chemizacją rolnictwa oraz z ciężką mechanizacją. Aktualnie brak jednak całościowych opracowań o rozwoju i losach gospodarstw ekologicznych w krajach europejskich, są jedynie sporadyczne opracowania i informacje referatowe z kongresów i konferencji naukowych.

Idee rolnictwa ekologicznego pojawiły się już w okresie międzywojennym i rozwinęły się w postaci trzech rodzajów koncepcji: rolnictwa organiczno-biologicznego, rolnictwa biodynamicznego oraz różnych wersji rolnictwa „naturalnego”, zwanych "organicznymi".

Koncepcja organiczno-biologiczna związana jest z nazwiskiem szwajcarskiego parlamentarzysty Hansa Mullem, który w latach trzydziestych założył w Szwajcarii „Chłopski Ruch Ojczyzniany”, zmierzający do zachowania chłopskiego rolnictwa, ochrony chłopskiej kultury, obyczajowości, więzi społecznych, łączących ludność chłopską, oraz do ochrony rolnictwa przed industrialną penetracją wyniszczającą środowisko naturalne.

Teoretyczną podstawę samej koncepcji rolnictwa organiczno-biologicznego rozwinął niemiecki lekarz mikrobiolog Hans Peter Rusch, który wykazywał, że dotychczasowe rolnictwo industrialne, zwane konwencjonalnym, wyniszcza życie organiczno-biologiczne ziemi przez chemiczno-mechaniczną uprawę gleby; wyniszcza jej jakość, czyli jej organiczno-biologiczną żyzność. „Żyzność gleby” polega zaś na utrzymywaniu, wzbogacaniu życia organiczno-biologicznego, rozwijanego przez procesy próchnicy w glebie.

Koncepcja organiczno-biologiczna rozwijana była w różnych badawczych przedsięwzięciach, w praktyce gospodarstw rolnych i w nauczaniu w takich krajach, jak Szwajcaria, Niemcy, Austria. Szerzej stosowana była od lat siedemdziesiątych wśród ogrodników w tych krajach. W roku 1987 utworzono w Niemczech wspólną organizację pod nazwą: Verband für Biologisch - Organischer Landbau (Bioland), która prowadzi działalność doświadczalną, wychowawczą i popularyzatorską.

Agrotechnika metody organiczno-biologicznej nakierowana jest na uzyskanie optymalnych plonów o wysokiej jakości bez stosowania nawozów syntetycznych i chemicznych środków ochrony roślin. Badania dowiodły, że cel ten można osiągnąć pod warunkiem utrzymania maksymalnej żyzności gleby (wyrażanej bogactwem gatunków i aktywności mikroflory). W metodzie organiczno-biologicznej zwraca się szczególną uwagę na właściwe następstwo roślin (przy maksymalnie wydłużonym plodozmianie), stosowanie nawozów zielonych, w tym poplonów osłaniających glebę zimą, ograniczenie odwracania roli na rzecz głębokiego spulchniania. Myślą i dyrektywą przewodnią tej metody jest: rozwijać żyzność gleby.

Druga koncepcja rolnictwa ekologicznego, biodynamiczna, związana jest z nazwiskiem Rudolfa Steinera, który rozwinął swoistą teorię antropozoficzną, głoszącą istnienie, występowanie bezpośrednich związków między kosmosem, przyrodą i człowiekiem. Człowiek może wpływać niszcząco na swe środowisko przyrodnicze, gdy narusza tę jedność, uprawianych roślin. Może wykorzystywać wzajemne wpływy i oddziaływanie sąsiedztwa określonych gatunków roślin na siebie. Może stosować się do odpowiednich terminów zasiewów roślin czy odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, rozwijać i udoskonalać sztukę sporządzania odpowiednich kompostów i sposobów nawożenia danego rodzaju roślin. W agrotechnice tej metody jest istotne poznawanie i stosowanie się do zależności rozwoju danych gatunków roślin od wpływów kosmicznych.

Koncepcję biodynamiczną rolnictwa rozwinęli już w okresie międzywojennym Ehrenfried Pfeiffer w Szwajcarii (a następnie w USA, dokąd emigrował) oraz Lilo Kolisko, odkrywający wpływ Księżyca na wzrost roślin. Koncepcja ta zyskała duży rozgłos w okresie przed II wojną światową. Znalazła zwolenników w Szwajcarii, Austrii, Niemczech i Włoszech. Po II wojnie światowej powstały liczne ośrodki naukowe (Dania, Holandia) o tej orientacji oraz związki rolników. Szacuje się, że w roku 1992 było już zarejestrowanych około 2 tysięcy takich gospodarstw, głównie w Europie.

Trzecia koncepcja rolnictwa ekologicznego wyodrębnia się mniej wyraźnie od dwóch poprzednich. Określana jest jako koncepcja rolnictwa „organicznego”, „naturalnego”, „agro-żywnościowego”. Obejmuje się tymi określeniami inicjatywy powstałe po II wojnie światowej w Wielkiej Brytanii, USA, Francji, podkreślające potrzebę i praktykę produkcji żywności, a właściwie surowców spożywczych bez nawozów mineralnych, bez użycia pestycydów, nie skażonych hormonami, antybiotykami, środkami konserwującymi. Tymi różnymi terminami określa się nie tyle teoretyczne ujęcia rolnictwa ekologicznego, ile powstające różne związki rolników i organizacje zajmujące się już sprawami produkcji, przetwarzania oraz handlu ową zdrową żywnością. W praktyce rolniczej wykorzystywane są elementy agrotechniki wypracowanej przez metodę organiczno-biologiczną i metodę biodynamiczną.

Wymienione inicjatywy teoretyczno-koncepcyjne oraz praktyki gospodarowania ekologicznego, powstające i szerzące się w różnych krajach, doprowadziły do zbliżenia tych inicjatyw i prób ich międzynarodowej organizacji. W roku 1972 doszło do powstania międzynarodowego forum pod nazwą International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM - Międzynarodowa Federacja Rolnictwa Ekologicznego), która jednoczy wszystkie inicjatywy, związki i organizacje w postaci wspólnej unii reprezentującej, koordynującej i regulującej ruchy i działalność w dziedzinie rolnictwa ekologicznego.

Tak opisane rolnictwo ekologiczne można określić jako system gospodarowania, który aktywizując przyrodnicze mechanizmy produkcyjne poprzez stosowanie środków naturalnych, nie przetworzonych technologicznie, zapewnia trwałą żyzność gleby i zdrowotność zwierząt oraz wysoką jakość biologiczną ziemiopłodów. Jest to system zrównoważony ekologicznie i ekonomicznie, w dużym stopniu niezależny od nakładów zewnętrznych, nie obciążający środowiska, który umożliwia rozwój wsi i rolnictwa jako bezcennych, ponadczasowych wartości samych w sobie. Podobnie rozporządzenie EWG, określając sprawy produkcji i oznakowania produktów i surowców ekologicznych, określa rolnictwo ekologiczne jako system gospodarowania o możliwie **zrównoważonej** produkcji roślinnej i zwierzęcej w obrębie gospodarstwa, bazującej na środkach pochodzenia biologicznego i mineralnego, nie przetworzonych technologicznie.

Jakie są rozmiary rolnictwa ekologicznego? Brak danych, aby można określić stopień upowszechnienia się gospodarstw tego rodzaju w różnych krajach. Przyjmuje się, że przodują w tej dziedzinie dwa kraje: Niemcy i Szwajcaria. Szacuje się, że w krajach EWG mogą one stanowić około 1% ogółu gospodarstw.

Względnie uporządkowane dane i omówienia dotyczą rozwoju i sytuacji gospodarstw ekologicznych w RFN, gdzie powstała specjalna organizacja pod nazwą Arbeitsgemeinschaft Ökologischer Landbau (AGOL) -

prowadząca działalność w zakresie promowania rolnictwa ekologicznego. Na podstawie danych tej organizacji „Agrarbericht” podaje odpowiednie analizy. Wynika z nich, że w roku 1985 były 1562 ekologiczne gospodarstwa rolne, a w roku 1990 ich liczba wzrosła prawie o 100%. Gospodarstwa uznane za ekologiczne - przy ogólnej liczbie 629 700 gospodarstw w kraju - stanowią zaledwie 0,52% wszystkich gospodarstw. Charakterystyczny jest jednak duży wzrost liczby tych gospodarstw w ciągu 5 lat. Ten wzrost tłumaczy się m.in. stosowaniem różnych środków w polityce rolnej, zmierzających do ekstensyfikacji produkcji rolnej w tym kraju. Przeciętna wielkość gospodarstwa też uległa zwiększeniu z 18,2 do 19,7 ha, zaś łączny obszar użytków rolnych tych gospodarstw wynosił 59 734 ha. Przeprowadzona analiza porównawczo-rachunkowa gospodarstwa ekologicznego, porównywanego z gospodarstwem konwencjonalnym o tych samych parametrach oraz z gospodarstwem czysto rolniczym, wykazała, że gospodarstwo ekologiczne cechują następujące właściwości:

- większe nakłady ludzkiej pracy żywej;
- inna struktura i rozmiar produkcji roślinnej; gospodarstwa ekologiczne uprawiają mniej zbóż, buraków cukrowych, ale więcej ziemniaków, warzyw polowych, roślin strączkowych, roślin paszowych (ale nie kukurydzy);
- większa obsada krów mlecznych, ale mniejsza liczba bydła opasowego oraz niższa obsada świń;
- niższe wyniki produkcyjne na ha użytkowanej ziemi i mniejsza ilość mleka uzyskiwanego od 1 krowy wskutek ekstensywnego systemu produkcji;
- wyższe ceny uzyskiwane za produkcję rolną;
- prawie całkowite zaniechanie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, niższe wydatki na nawozy mineralne, zakupy pasz oraz materiału zarodowego;
- większe wydatki na wynagrodzenia za pracę, energię, budynki i maszyny; - niższe nakłady na produkcję, wyższe ceny produktów, bezpośrednia sprzedaż konsumentom powodują, że dochody uzyskiwane w gospodarstwach ekologicznych kształtują się na poziomie dochodów gospodarstw konwencjonalnych, ale są niższe o około 13% od dochodów uzyskiwanych w gospodarstwach czysto rolniczych.

Analizy porównawcze ukazują, że gospodarstwa ekologiczne mogą być z powodzeniem prowadzone w praktyce. W RFN powstają różne zrzeszenia, zespoły rolników podejmujące produkcję tzw. bioorganicznej żywności. Powstają też porozumienia między producentami i nabywcami - konsumentami owej zdrowej żywności. Hasłem ruchu ekologicznego w rolnictwie jest bowiem bezpośredni kontakt producenta z konsumentem i wyeliminowanie pośrednictwa. Powstaje też w RFN wiele organizacji i zrzeszeń, które prowadzą propagandę rolnictwa ekologicznego, organizują kontakty konsumentów z producentami jako najbardziej korzystną formę obrotu towarowego.

Na przykładzie RFN możemy stwierdzić, że w krajach zachodnioeuropejskich pojawiają się nowe tendencje w ewolucji gospodarstw rolnych, powstają różne formy rolnictwa ekologicznego. Występują one również w innych krajach. Na 14 Europejskim Kongresie Socjologii Wsi w Giessen w roku 1990 socjologowie włoscy w kilku referatach opisywali powstawanie spółdzielczych zrzeszeń producentów warzyw i owoców, organizujących formy wspólnej samokontroli produkcji jako respektującej rygor i wymagania związane z wytwarzaniem zdrowej żywności.

Idea alternatywnego rolnictwa w różnych jego postaciach i realizacja tej idei w formie różnego rodzaju gospodarstw ekologicznych, bioorganicznych, biodynamicznych coraz bardziej się upowszechnia.

Jak dotychczas, udział rolnictwa ekologicznego w ogólnej produkcji rolniczej jest niewielki. Idee rolnictwa ekologicznego i jego praktyka wywierają ogromny wpływ na rolnictwo industrialne czy tzw. konwencjonalne. W wielu krajach Europy Zachodniej wprowadzane są różnego rodzaju ograniczenia i różne formy interwencji, które starają się zapobiec przerostom i szkodom wyrządzonym przez rolnicze farmy przemysłowe. To ograniczane i reformowane rolnictwo nazywa się „rolnictwem integrowanym”. Koncepcja rolnictwa integrowanego oznaczać ma uzdrowione rolnictwo industrialne, które wprowadza postęp agrotechniczny, ale przeciwdziała negatywnym skutkom ekologicznym stosowanych innowacji rolniczych lub je redukuje. Są to ograniczenia zużycia nawozów, stosowania środków ochrony roślin, ograniczenia wielkości obszaru gospodarstw rolnych (np. w Danii do 75 ha, w Szwajcarii ograniczenia w hodowli do 250 sztuk bydła opasowego, 1000 tuczników, 12 tys. kur niosek w gospodarstwie itp.). Omawiając te ograniczenia wprowadzane w rolnictwie krajów zachodnioeuropejskich, Rolnictwo integrowane stanowi złagodzoną pod względem ekologicznym formę rolnictwa uprzemysłowionego. Próbuje ono uniknąć najbardziej negatywnych skutków ekologicznych, społeczno-kulturowych i ekonomicznych rolnictwa uprzemysłowionego, nie rezygnując z jego podstawowych cech. Stosuje się tu nadal syntetyczne środki ochrony roślin; nawozy mineralne, ale w ściśle określonych i minimalnych poziomach, zgodnie z warunkami ekologicznymi i zdrowotnymi. Rolnictwo integrowane kształtuje się jako pewna wizja rolnictwa przyszłości, które zintegruje osiągnięcia i dobre strony rolnictwa konwencjonalnego ze wskazaniem ekologicznymi.

W Polsce początki rolnictwa ekologicznego odnosi się do działalności hr. Stanisława Karłowskiego, który w latach trzydziestych przestawił swój majątek ziemski w Szelejowie k. Gostynina w województwie leszczyńskim na produkcję opartą na agrotechnice biodynamicznej. Próba ta nie zainspirowała jednak okolicznego ziemiaństwa ani nie wywarła wpływu na gospodarstwa chłopskie. W okresie powojennym w Polsce Przedsiębiorstwo Usług i Inicjatyw Gospodarczych „SZKUTA” S.A. w Toruniu

funkcjonowanie rolnictwa odbywało się pod presją polityki (maksymalizacja produkcji) rolnej i presją kolektywizacji gospodarstw rodzinnych. W latach sześćdziesiątych pojawiały się coraz częściej wypowiedzi i naukowe wystąpienia na temat potrzeby zmian w rolnictwie w kierunku ekologicznym, a nawet jednostkowe próby organizacji gospodarstw ekologicznych. Prawdziwe ożywienie w naukach rolniczych i praktyce rolnej datuje się jednak dopiero od lat osiemdziesiątych na tle ruchu „Solidarności”. Z inicjatywy pracowników nauk rolniczych poczęto organizować konferencje, a następnie odczyty, kursy popularyzujące idee rolnictwa ekologicznego. W latach osiemdziesiątych obok rozpraw naukowych ukazały się liczne publikacje popularyzatorskie i propagandowe.

Na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych sprawami rolnictwa ekologicznego zajęło się wiele organizacji, których działalność przyczyniła się do wzrostu powszechniejszego zainteresowania się tym nowym podejściem do rolnictwa oraz podejmowania różnego rodzaju prób wytwarzania biożywności. Doszło następnie do prób organizowania się owych „ekoproducentów”, czyli wytwórców zdrowej żywności. W roku 1989 powstało Stowarzyszenie Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi o nazwie „Ekoland” i nastąpiła formalna rejestracja tej organizacji jako Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Ekoland”. Zrzesza ono różne podmioty gospodarki żywnościowej, producentów surowców spożywczych, przetwórców oraz handlowców, udziela atestów podmiotom gospodarczym, spełniającym warunki określone w uregulowaniach dotyczących gospodarki żywnościowej.

Obecnie trudno jest określić liczbę tych różnych podmiotów produkcyjnych, przetwórczych i handlowych. Są one rozproszone na obszarze całego kraju, mają różny charakter, stosują różne technologie produkcji. Do roku 1992 „Ekoland” udzielił już kilkudziesięciu rolnikom atestu dla produkowanych surowców jako odpowiadających wymaganiom zdrowej biożywności. Poważniejszy rozwój rolnictwa ekologicznego może nastąpić wtedy, gdy program jego rozwoju wejdzie w ramy polityki gospodarczej kraju.

W polskiej literaturze ekonomicznej i socjologicznej brak jest na razie opisów i empirycznych analiz funkcjonowania gospodarstw ekologicznych, aby móc budować jakies uogólnienia na ich przykładzie. Coraz częściej natomiast toczą się dyskusje na temat możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego w naszym kraju, płynących z niego ewentualnych korzyści oraz barier utrudniających jego upowszechnienie. Podnosi się więc z jednej strony znaczne zainteresowanie i rosnące w rozwiniętych krajach europejskich zapotrzebowanie na tzw. zdrową żywność i wobec tego możliwości eksportowe naszych płodów rolnych do krajów zachodnich, gdy przy nadprodukcji rolnictwa w tych krajach szanse naszego eksportu surowców rolnych i przetworów rolnictwa konwencjonalnego są nieduże. Społeczeństwa zachodnie jako społeczności zamożne i o dużej świadomości ekologicznej są potencjalnymi rynkami zbytu; z drugiej strony rolnictwo polskie -rozdrobnione, oparte na niewielkich obszarowo gospodarstwach, przy względnie dużym zasobie rąk do pracy, nie skażonej przechemizowaniem ziemi - jest w stanie wytwarzać biożywność wysokiej jakości, wymagającą większych nakładów pracy, a małych nakładów kapitalowych. Jest więc niejako predysponowane do rozwoju gospodarstw ekologicznych.

Na razie działa jednak szereg barier hamujących rozwój rolnictwa ekologicznego. Należą do nich: niska świadomość ekologiczna rolników, niska dochodowość gospodarstw, zmuszająca do maksymalizacji produkcji, brak wewnętrznego popytu wskutek zubożenia całego społeczeństwa i wydatkowania większości dochodów w budżecie rodziny na żywność, niski poziom organizacji producentów i organizacji usług rolniczych, przetwórstwa, brak wypróbowanych i sprawdzonych technologii produkcji, brak marketingu, brak wiarygodności jakości produkcji, sprawdzonej dotychczasową działalnością. Na razie ze względów tylko ekonomicznych rolnictwo ekologiczne ma charakter marginalny.

7.9. Uczestnicy „FORUM”

Lista uczestników – ekspertów lokalnych biorących udział w pracach nad opracowaniem strategii rozwoju gminy.

Lp.	Imię i nazwisko	Adres	Funkcja
1.	Roman Misiaszek	Przewodniczący Zarządu Gminy	Wójt Gminy
2.		Parafia Rzym. Katolicka.	Ksiądz Proboszcz
3.	Krystyna Kończewska	Urząd Gminy	Sekretarz Gminy
4.	Barbara Adamska	Urząd Gminy	Skarbnik Gminy
5.	Danuta Balik	Urząd Gminy	Pracownik Urzędu
6.	Barbara Wróbel	Urząd Gminy	Pracownik Urzędu
7.	Jan Krełski	Urząd Gminy	Pracownik Urzędu
8.	Ewa Górna	Urząd Gminy	Pracownik Urzędu
9.	Maria Pochroń	Urząd Gminy	Pracownik Urzędu
10.	Elżbieta Kozłowska	Urząd Gminy	Pracownik Urzędu
11.	Marek Jabłoński	Szkoła w Unisławiu	Dyrektor Szkoły

12.	Hanna Medoń	Szkoła w Grzybnie	Dyrektor Szkoły
13.	Kazimierz Jabłoński	Szkoła w Brukach Unisławskich	Dyrektorka Szkoły
14.	Małgorzata Greń	Szkoła w Kokocku	Dyrektorka Szkoły
15.	Maria Chylewska	Przedszkole w Unisławiu	Dyrektorka Przedszkola
16.	Roman Antkiewicz	Zarząd Gminy	Członek Zarządu
17.	Stanisław Kolodziej	Zarząd Gminy	Członek Zarządu
18.	Adolf Pakuła	Zarząd Gminy	Członek Zarządu
19.	Eugeniusz Zmuda	Zarząd Gminy	Członek Zarządu
20.	Janusz Medoń	Rada Gminy	Przewodniczący Rady
21.	Mariusz Nowakowski	Rada Gminy	Członek Rady
22.	Ryszard Wójtowicz	Rada Gminy	Członek Rady
23.	Kazimierz Szatkowski	Rada Gminy	Członek Rady
24.	Daniel Musiał	Rada Gminy	Członek Rady
25.	Dariusz Podzielny	Rada Gminy	Członek Rady
26.	Kazimierz Buliński	Rada Gminy	Członek Rady
27.	Kazimierz Szydłowski	Rada Gminy	Członek Rady
28.	Józef Bartkowski	Rada Gminy	Członek Rady
29.	Wiesław Kamiński	Rada Gminy	Członek Rady
30.	Bogdan Mietła	Rada Gminy	Członek Rady
31.	Eugeniusz Chrobak	Rada Gminy	Członek Rady
32.	Bogusław Gurpul	Rada Gminy	Członek Rady
33.	Stanisław Kasprzykowski	Gmina	Mieszkaniec wsi Unisław
34.	Teresa Szablowska	Gmina	Mieszkaniec wsi Unisław
35.	Ryszard Jacker	Gmina	Mieszkaniec wsi Unisław
36.	Hanna Sikora	Gmina	Mieszkanica wsi Unisław
37.	Danuta Slennig	Gmina	Mieszkanica wsi Unisław
38.	Mirosława Bagrowska	Gmina	Mieszkanica wsi Unisław
40.	Gizela Sadecka	Gmina	Mieszkaniec wsi Unisław
41.	Urszula Wiśniewska	Gmina	Mieszkaniec wsi Grzybno
42.	Ryszard Górny	Gmina	Mieszkaniec wsi Unisław
43.	Maria Wejnerowska	Gmina	Mieszkaniec wsi
44.	Iwona Topczyńska	Gmina	Mieszkaniec wsi
45.	Izabela Dobrowolska	Gmina	Mieszkaniec wsi
46.	Władysława Osowska	Gmina	Mieszkaniec wsi
47.	Kazimierz Kozłowski	Gmina	Mieszkaniec wsi
48.	Beata Szatkowska	Gmina	Mieszkaniec wsi
49.	Józef Zakurzewski	Gmina – Izba Rolnicza	Mieszkaniec wsi Grzybno
50.	Tadeusz Szablowski	Gmina	Mieszkaniec wsi
51.	Helena Słowińska	Gmina	Mieszkaniec wsi
52.	Danuta Sierocka	Gmina	Mieszkaniec wsi
53.	Małgorzata Bednarek	Gmina	Soltys wsi
54.	Kazimierz Puzański	Gmina	Soltys wsi
55.	Agnieszka Podzielna	Gazeta Unisławia	Redaktor
56.	Zbigniew Maniszewski	Gminny Ośrodek Zdrowia	Dyrektor
57.	Feliks Blomowski	Rewir Policji	Komendant
58.	Marian Surmacz	Gminny Ośrodek Kultury	Dyrektor
59.	Grzegorz Redo	Klub Sportowy „UNISŁAVIA”	Prezes
60.	Jerzy Miętus	PUH „UNIBUD”	Właściciel firmy
61.	Piotr Brzozowski	Gmina OSP	Komendant
62.	Mieczysław Misiaszek	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	

Prowadzący warsztaty - moderatorzy

Lp.	Nazwisko i imię	Funkcja
1.	Inż. Szkuta Henryk	Gł. Projektant, moderator, uprawnienia urbanistyczne M.G.P.i B. nr ewid. 671/88.
2.	Mgr Szkuta Artur, Wojciech	Moderator, ekonomista, zagadnienia organizacyjno – prawne, analiza „SWOT”.
3.	Mgr inż. Szkuta Tomasz	Moderator, Rzeczoznawca Majątkowy, wyceny zadań realizacyjnych, zagadnienia ruralistyczne.
4.	Danuta Szkutowa	Zagadnienia techniczne.
5.	Dorota Szkuta	Opracowanie graficzne (komputerowe)

7.11. Informacje statystyczne o gminie

Radni Gminy Unisław
Stan na początek 1998 r.

Tabela nr 1.

Gmina	Ogółem	Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny personel pomocniczy	Pracownicy biurowi	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Pozostali
Unisław	18	5	-	2	1	7	1	2

Podział administracyjny i ludność gminy Unisław.
Stan na początek roku 1998.

Tabela nr 2.

Gmina	Powierzchnia w km ²	Sołectwa	Miejscowości wiejskie	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
				Ogółem	mężczyźni	kobiety	na 1 km ²	
Unisław	72,4	9	10	6 792	3 329	3 463	94	104

Struktura wieku ludności Gminy Unisław.
Stan na początek 1998 r.

Tabela nr 3, część 1/2

Gmina	Ogółem	Wiek w latach						
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Unisław	6 792	437	535	695	573	577	450	450

C.d. Tabeli nr 3, część 2/2

Wiek w latach						
35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 lat i więcej
10	11	12	13	14	15	16
568	527	416	302	253	294	715

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w gminie Unisław.
Stan w początku 1998 r.

Tabela nr 4.

Gmina	Ogółem	W wieku									Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku prod.
		przedprodukcyjnym			produkcyjnym			poprodukcyjnym			
		ogółem	mężcz.	kobiety	ogółem	mężcz.	kobiety	ogółem	mężcz.	kobiety	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Unisław	6 792	2 033	1 034	999	3 887	2 019	1 868	872	276	596	74,7

Ruch naturalny ludności w gminie Unisław.
Stan (w 1997 r.) na 1. I. 1998 r.

Tabela nr 5.

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Małżeństw.	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych
	W liczbach bezwzględnych				Na 1000 ludności				
Unisław	41	82	56	26	6,05	12,10	8,26	3,84	-

Migracja ludności na pobyt stały.
Okres 1997 r., stan w dniu 1. I. 1998 roku

Tabela nr 6.

Gmina	Napływ:				Odpływ:				Saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranic	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Unisław	88	18	69	1	43	24	19	-	+45

Ludność zameldowana na pobyt czasowy (ponad dwa miesiące)
Stan w dniu 31 XII.

Tabela nr 7.

Gmina	1997			1996		Różnica między saldami
	Ludność zameldowana na pobyt czasowy	Mieszkańcy czasowo nieobecni	Saldo ludności			
1	2	3	4	5	6	
Unisław	91	109	-18	-14	-4	

Pracujący w gospodarce narodowej¹⁾.
Stan ze stycznia 1998 r.

Tabela nr 8.

Gmina	Ogółem	Kobiety	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Rybołówstwo i rybactwo	Górnictwo i kopalnictwo	Działalność produkcyjna	Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę.
1	2	3	4	5	6	7	8
Unisław	895	355	87	-	-	356	-

¹⁾ Dane nie obejmują rolnictwa indywidualnego, duchownych, osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekracza 5 osób, pracujących w stowarzyszeniach, organizacjach, fundacjach oraz osób zatrudnionych w jednostkach budżetowych resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych zaliczonych do grupy administracji publicznej i obrony narodowej.

Bezrobotni zarejestrowani²⁾.
Stan na styczeń 1998 r.

Tabela nr 9.

Gmina	Ogółem	Kobiety	Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	Absolwenci szkół ponadpodstawowych	Nie posiadający prawa do zasiłku	W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	% udział bezrobotnych w ludności ¹⁾
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Unisław	443	293	8	12	232	381	119	11,4

¹⁾ Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

²⁾ % udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym.

Wypadki drogowe na terenie gminy Unisław.

W 1997 roku. Stan na dzień 1. I. 1998 r.

Tabela nr 10.

Gmina	Ogółem	Ranni	Zabici
Unisław	5	5	5

Pożary zarejestrowane na terenie gminy Unisław według przyczyn.
Stan w 1997r.

Tabela nr 11.

Gmina	Ogółem	Nieostrożn. dorosłych z otwartym ogniem	Wady urządzeń elektrycznych	Wady urządzeń mechanicznych	Wady środków transportu	Wyładowania atmosferyczne	podpalenia	nieustalone
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Unisław	11	2	-	1	-	1	1	6

Dochody budżetu gminy Unisław
Dane za rok 1997 (Tysiące złotych).

Tabela nr 12.

Gmina	Ogółem	Podatki i opłaty lokalne	Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	Dotacje celowe z budżetu państwa	Subwencje ogólne
Unisław	6 602,4	1 373,1	917,4	1 297,6	2 299,5

Wydatki budżetu gminy Unisław.
Dane za rok 1997 (Tysiące złotych).

Tabela nr 13.

Gmina	Ogółem	wynagrodzenia	Materiały i usługi	Dotacje na wydatki bieżące	Wydatki inwestycyjne
Unisław	6 918,1	1 965,1	1 326,2	212,7	1 791,6

Dane za 1997 r. (w złotych na jednego mieszkańca).

Dochody i wydatki budżetu gminy

Dane za 1997 r. w zł na jednego mieszkańca

Tabela nr 14.

Gmina	Dochody (w złotych na jednego mieszkańca)			Wydatki (w złotych na jednego mieszkańca)		
	Ogółem	Podatki i opłaty lokalne	udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	Ogółem	Materiały i usługi	Wydatki majątkowe
Unisław	976,11	203,01	135,63	1 022,78	196,07	264,87

Wodociągi i kanalizacja w gminie Unisław.

Dane na koniec 1997 r. (stan w dniu 31. XII)

Tabela nr 15.

Gmina	Sieć w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych ¹		Zdroje uliczne	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	
	Wodociągowa rozdzielcza ²	Kanalizacyjna ^{1,2}	wodociągowe	kanalizacyjne		W dm ³	Na 1 mieszkańca w m ³

Mieszkania oddane do użytku w gminie Unisław

Dane na początek roku 1998 (za rok 1997).

Tabela nr 16.

Gmina	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	
			Ogółem	Przeciętna na 1 mieszkanie
Unisław	3	12	241	80,3

Niektóre wskaźniki w zakresie mieszkań oddanych do użytku.

Dane na początku 1998 r. (za rok 1997).

Tabela nr 17.

Gmina	Mieszkania		Izby		Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² w budownictwie	
	Na 1000 ludności	Na 1000 zawartych małżeństw	Na 1000 ludności	Na 1000 osób przyrostu naturalnego	Spółdzielni mieszkaniowych	indywidualnym
Unisław	0,4	73	1,8	462	-	80,3

Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w gminie Unisław.

Stan na początek 1998 roku.

Tabela nr 18.

Gmina	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	Przeciętna		
				Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę w m ²	Liczba osób	
					W 1 mieszkaniu	Na 1 izbę
Unisław	1 838	7 014	132 345	19,6	3,68	0,96

Bilans zasobów mieszkaniowych gminy Unisław.

Stan na początek 1998 roku.

Tabela nr 19.

Wyszczególnienie	Stan w dniu 1.1. 1997 r.	Przyrost	Ubytki	Stan w dniu 1.1.1998.
Mieszkania	1 835	3	-	1 838
Izby	7 002	12	-	7 014
Powierzchnia użytkowa w m ²	132 104	241	-	132 345

Sklepy, pracujący i powierzchnia sprzedażowa sklepów gminy Unisław.

Stan w dniu 1. I. 1998 r.

Tabela nr 20.

Wyszczególnienie	Ogółem	Specjalizacje branżowe								
		Ogólnosp. oż.	Meble. Sprzęt Oświetleniowy	rtv i sprzęt oświetleniowy	odzieżowa	Z pojazdami mechanicznymi	Z wyrobami włókienniczymi	Księgarnie i art. pismienne	Stacje benzynowe	pozostałe
Liczba sklepów	69	29	1	2	5	2	1	1	3	25
Liczba pracujących	99	42	1	3	8	2	1	3	7	32
Pow.	3 049	1 089	265	174	260	138	25	16	x	1082

Przedsiębiorstwo Usług i Inicjatyw Gospodarczych „SZKUTA” S.A. w Toruniu

sprzedażowa									
-------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Placówki wychowania przedszkolnego gminy Unisław.
Stan na 20. IX 1997.

Tabela nr 21.

Wyszczególnienie	Placówki	Oddziały	Miejsca	Dzieci	Nauczyciele pełnozatrudnieni
Ogółem	4	8	X	145	10
Przedszkola	1	5	109	109	7
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	3	3	x	36	3

Szkoły podstawowe w roku szkolnym 1997/1998 w gminie Unisław.
Stan na początku roku szkolnego.

Tabela nr 22.

Gmina	Szkoły	Dla dzieci i młodzieży	Uczniowie	W 1 klasie	W szkołach dla dzieci i młodzieży	Nauczyciele pełnozatrud.	Absolwenci z roku szkolnego 1996/97	W szkołach dla dzieci i młodzieży
Unisław	4	4	1 068	108	1 068	64	139	139

Pracownicy medyczni cywilnej służby zdrowia w gminie Unisław.
Stan w dniu 1. 01. 1998r.

Tabela nr 23.

Gmina	Lekarze	Lekarze dentyści	Pielęgniarki	Położne	Lekarze	Lekarze dentyści	Pielęgniarki	Położne
	W liczbach bezwzględnych				Na 10 tys. ludności			
Unisław	2	1	6	2	2,9	1,5	8,8	2,9

Szkolnictwo średnie i policealne w gminie Unisław.
Stan na dzień 1. 01 1998 r.

Tabela nr 24.

	Szkoły		Uczniowie			Nauczyciele		
	Średnie zawodowe i zasadnicze		Średnie zawodowe i zasadnicze			Średnie zawodowe i zasadnicze		
		zasadnicze	W 1 kl.	zasadnicze	W 1 kl.	Zasadnicze		
Ogółem	1	1	106	30	106	30	-	-
W tym dla młodzieży:	1	1	106	30	106	30		

Udzielone świadczenia pomocy społecznej w gminie Unisław.

Działalność w 1997 r - osoby, którym przyznano świadczenia w trybie decyzji. Świadczenia w tys. Złotych.

Tabela nr 25.

Gmina Unisław	Ogółem	Pomoc materialna							Pomoc w formie usług	
		Razem	Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe i w naturze	Ochrona macierzyństwa				
			Renta socjalna	Z powodu braku możliwości zatrudnienia	posiłek					
Osoby którym przyznano świadczenia	386	-	48	21	180	124	520	150	34	3
Świadczenia w tys. zł	394,8	393,4	131,8	67,7	187,0	134,6	58,8	7,5	15,9	1,4

Gospodarstwa domowe objęte pomocą społeczną według rodzajów trudności życiowych.
Pomoc udzielona w 1997 roku. Stan na dzień 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 26.

Gmina	Ubóstwo	sieroctwo	Bezdomność	Potrzeba Ochrony Macierzy.	Bezrobocie	Niepełnosprawność.	Długotr. w. choroba	Bezradność w sprawach opiekuńczo wychow. i w prowadzeniu gospodarstwa dom.	Alkoholizm	Trudności w przystosowaniu do życia Po opuszczeniu zakładu karnego
Unisław	195	1	-	34	144	54	46	145	25	5

Podział administracyjny i sieć osadnicza.
Województwo Kujawsko – Pomorskie.
Powiat Chełmiński. Stan w dniu 1. 01. 1999 r.

Tabela nr 27.

Wyszczególnienie	Liczba							
	powiatów	Gmin				miast	Miejscowości wiejskich	sołectw
		ogółem	miejskich	Miejsko-wiejskich	wiejskich			
Województwo	23	144	17	34	93	51	3569	2227
Powiaty ziemskie	19	140	13	34	93	47	3569	2227
Chełmiński-powiat	1	7	1	-	6	1	95	76

Powierzchnia i ludność w powiecie chełmińskim.
Stan na dzień 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 28.

Wyszczególnienie	Powierzchnia W km ²	Ludność (stan w dniu 1. 01. 1998 r.)				
		Ogółem	mężczyźni	kobiety	Na 1 km ²	W miastach W % ogółu ludności
Chełmiński:	527,6	53 291	26 090	27 201	101	41,5
miasto	13,9	22 128	10 597	11 531	1 592	100,0
wieś	513,7	31 163	15 493	15 670	61	x

Ważniejsze dane o powiecie chełmińskim i gminach.
Stan na dzień 1.01. 1998 r.

Tabela nr 29.

Powiat Gminy	Ogólna powierzchnia gruntów	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty	Gospodarstwa indywidualne		
		Razem	Grunty orne	sady	łąki	Pastwiska trwałe			Ogólna powierzchnia gruntów	W tym	
										Użytki rolne	W tym grunty orne
W hektarach											
Chełmiński	52762	42324	36835	455	2975	2059	3 367	7 071	34844	32273	28112
Miasto Chełmno	1 386	655	483	21	53	98	51	680	603	523	418
Gm. Chełmno	11405	7837	5451	110	1607	669	1362	2206	7470	6661	4768
KijewoKról.	7219	6506	5913	54	277	262	119	594	5341	5117	4659
Lisewo	8620	7603	7166	54	139	244	17	1000	7474	6974	6660
Papowo Biskupie	7044	6439	6176	25	66	172	36	569	4130	3943	3760
Stolno	9843	7739	7258	38	183	260	1161	943	5318	5014	4674
Unisław	7 245	5 545	4 388	153	650	354	621	1079	4508	4041	3173

Ważniejsze dane o budżetach gmin, dochodach i wydatkach.
Powiat chełmiński. Stan na dzień 1. 01, 1998 r.

Tabela Nr 30.

Powiat Gminy	Budżety gmin						Dochody na 1 mieszkańca	Wydatki Na 1 mieszkańca
	Dochody		Wydatki					
	Ogółem w tys. Zł.	W tym własne w %	Ogółem	W tym na:				
				Gospodarkę komunalną	Oświatę i wychowanie	Ochronę zdrowia i opiekę sp.		
W tysiącach złotych						W złotych		
Chełmiński	48853,7	27,9	49711,1	11221,0	19453,3	7522,8	918	934
M. Chełmno	19482,5	23,5	20061,1	7919,6	6083,6	2854,1	883	909
Gm. Chełmno	3760,8	35,8	4059,7	17,6	1701,5	456,5	743	802
Kijewo Król.	4903,2	33,0	5145,7	411,7	2787,9	709,6	1161	1218
Lisewo	4995,3	26,6	4574,5	463,5	2002,6	877,1	926	848
Papowo Biskupie	3548,4	31,6	3445,4	182,3	1620,6	574,6	792	769
Stołno	5561,1	32,8	5506,6	802,1	2171,6	989,5	1067	1056
Unisław	6602,4	27,2	6918,1	1424,2	3085,5	1061,4	976	1023

Powierzchnia i ludność w gminie Unisław oraz lokata gminy w województwie Kujawsko – Pomorskim. Stan na dzień 1. 01. 1998 r. (wg US w Bydgoszczy – 1999 r.)

Tabela nr 31.

Wyszczególnienie	Powierzchnia		Ludność (stan w dniu 1.01. 1998 r.)	
	w km ²	Lokata	W liczbach bezwzgl.	Lokata
Unisław	72,4	119 ¹⁾	6 792	44 ¹⁾

¹⁾ Dane - charakteryzują gminę na tle gmin województwa Kujawsko – Pomorskiego.

Ważniejsze dane o gminie Unisław – gospodarstwa rolne.

Dane za 1997 rok. Stan na 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 32.

Gmina	Liczba gospodarstw indywidualnych w 1996 r.			
	Działek rolnych do 1 ha użytków rolnych	indywidualnych gospodarstw rolnych		
		Razem	W tym	
		Do 5 ha użytków rolnych	Powyżej 50 ha użytków rolnych	
Unisław	218	406	123	2

Biblioteki publiczne w gminie.

Stan na 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 33.

Gmina	Placówki biblioteczne				Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	Księgozbiór W woluminach		Czytelnicy Zarejestrowani w ciągu roku	Wypożyczenia w woluminach	
	Ogółem	Biblioteki i filie				W tys.	Na 1000 ludności		W tys.	Na 1 czytelnika
		razem	biblioteki	filie						
Unisław	3	3	1	2	2 264	28,6	4 216	1 142	20,5	17,9

Obiekty turystyczne w gminie.

Stan na 1.01. 1998 r.

Tabela nr 34.

Gmina	Obiekty	Miejsca noclegowe		Korzystający z noclegów	Udzielone noclegi
		ogółem	W tym całoroczne		
		Stan w dniu 31. VII. 1997 r.			
Unisław	1	25	25	103	I - IX

Rozliczenie gruntów według granic administracyjnych w gminie – OGÓŁEM.

Stan w dniu 31 maja 1997 r.

Tabela nr 35.

Gmina	Ogółem powierzchnia gruntów	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne
		razem	Grunty orne	sady		Pastwiska trwałe	
				łąki			
W hektarach							
Unisław	7 245	5 545	4 388	153	650	354	621

Rozliczenie gruntów według granic administracyjnych w gminie – GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE.
Stan w dniu 31 maja 1997 r.

Tabela nr 36.

Gmina	Ogółem powierzchnia gruntów	Uzytki rolne					Lasy i grunty leśne
		Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska trwałe	
W hektarach							
Unisław	4 508	4 041	3 173	116	552	200	106

Drogi gminne.
Stan na dzień 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 37.

Gmina	Ogółem	O nawierzchni twardej		Gruntowe
		Razem	Ulepszonej	
W kilometrach				
Unisław	71	23	15	48

Abonenci telefonii przewodowej, radiowi i telewizyjni w gminie.
Stan na dzień 1 stycznia 1998 r.

Tabela nr 38.

Gmina	Abonenci telefonii przewodowej		Abonenci radiowi		Abonenci telewizyjni	
	W liczbach bezwzględnych	Na 1000 ludności	W liczbach bezwzględnych	Na 1000 ludności	W liczbach bezwzględnych	Na 1000 ludności
Unisław	1 004	147,8	1 550	228,2	1 537	226,3

Podmioty gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej w gminie
(bez zakładów osób fizycznych). Stan w dniu 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 39.

Gmina	Ogółem	Przedsiębiorstwa		Spółki			Spół dzielnie	Fundacje	Stowarzyszenia i org. społeczne	
		państwo we	komu- nalne	razem	Prawa handlo- wego	cywilne				pozostałe
Unisław	56	-	-	36	8	24	4	6	-	1

Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (według EKD¹⁾)
w gminie. Stan w dniu 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 40.

Gmina	Ogółem	Działalność						
		Działalność produkcyjna	Budownic- two	Handel i naprawy	Hotele i restauracje	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Pośrednic- two finansowe	Obsługa nierucho- mości i firm
Unisław	333	37	46	136	9	29	3	21

1) obowiązująca Europejska Klasyfikacja Działalności:

- handel i naprawy – tj. handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego.
- transport, składowanie i łączność – tj. transport, gospodarka magazynowa i łączność.
- obsługa nieruchomości i firm – tj. obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów.
- administracja publiczna i obrona narodowa – tj. administracja publiczna i obrona narodowa, gwarantowana prawnie opieka socjalna.

Gospodarowanie wodą, zanieczyszczenia i ochrona wód w zakładach na terenie gminy. Stan na dzień 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 41.

Gmina	Pobór wód		Ścieki odprowadzone				
	Podziemnych	Powierzchnio- wych	Ogółem	do ziemi	bezpośrednio do wód powierzchnio- wych	wymagające oczyszczenia	w tym oczyszczone
w dekametrach sześciennych							
Unisław	204	-	132	-	132	92	92

Zanieczyszczenia i ochrona powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych w gminie. Stan na dzień 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 42.

Gmina	Emisja zanieczyszczeń							Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych		
	pyłowych			gazowych						
	ogółem	ze spalania paliw	Na 1 km ²	ogółem	dwutlenek siarki	dwutlenek węgla	na 1 km ²	pyłowych	gazowych	
W tonach na rok										
Unisław	26	22	0,1	16 903	61	16 673	234,8	63,9	-	

Odpady przemysłowe w gminie. Stan na dzień 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 43.

Gmina	Odpady nagromadzone (stan w końcu roku)		Odpady wykorzystane gospodarczo z nagromadzonych do 1. I. 1997 r.	Odpady wytworzone w ciągu roku			
	ogółem	na 1 km ²		Ogółem	wykorzystane gospodarczo	nieuszkodliwione	
w tysiącach ton							
Unisław	10,0	0,1	-	17,7	11,0	-	

Gospodarowanie wodą, zanieczyszczenia i ochrona wód w zakładach. Stan na dzień 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 44.

Gmina	Pobór wód		Ścieki odprowadzone				
	podziemnych	powierzchniowych	Ogółem	Do ziemi	bezpośrednio	do wód powierzchniowych	
	Wymagające oczyszczenia					W tym oczyszczone	
W dekametrach sześciennych							
Unisław	204	-	132	-	132	92	92

Zanieczyszczenia i ochrona powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych. Stan na 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 45

Gmina	Emisja zanieczyszczeń							Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych		
	pyłowych			gazowych						
	Ogółem	ze spalania paliw	na 1 km ²	Ogółem	Dwutlenek siarki	Dwutlenek węgla	Na 1 km ²			
W tonach / rok										
Unisław	26	22	0,1	16 903	61	16 673	234,8	63,9	-	

Odpady przemysłowe. Stan na 1.01. 1998 r.

Tabela nr 46.

Gmina	Odpady nagromadzone		Odpady wykorzystane gospodarczo z nagromadzonych do 1. I 1997 r.	Odpady wytworzone w ciągu roku		
	ogółem	Na 1 km ²		Ogółem	Wykorzystane gospodarczo	nieuszkodliwione
Unisław	10,0	0,1	-	17,7	11,0	-

Systematyka gospodarstw indywidualnych według grup obszarowych i powierzchni użytków rolnych w gminie.

Tabela nr 47.

Gmina	L - liczba gospodarstw P - powierzchnia użytków rolnych w ha	Ogółem	Właściciele zwierząt gospodarskich	Działki rolne
1	2	3	4	5
Unisław	L	624	2	216
	P	3 951	-	80

Przedsiębiorstwo Usług i Inicjatyw Gospodarczych „SZKU.T.A.” S.A. w Toruniu

c.d. Tabeli nr 47

Indywidualne gospodarstwa rolne												
razem		W grupach obszarowych użytków rolnych w ha										
		1-2	2-3	3-4	4-5	5-7	7-10	10-15	15-20	20-50	50-100	100 i więcej
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
L	406	55	30	18	20	41	91	86	29	34	2	-
P	3 871	75	72	62	90	240	750	1024	496	935	128	-

Powszechny spis rolny 1996 r. - wyniki.

Indywidualne gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej działalności.

Stan na dzień 1. 01. 1998r.

Tabela nr 48.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych				
1	Ogółem	rolniczej produkcji		
		O nie ustalonej wartości rolniczej produkcji towarowej i nie prowadzących żadnych działalności	O nie ustalonej wartości towarowej i nie prowadzących działalności rolniczej	w tym o nie ustalonej wartości produkcji
2	3	4	5	
Unisław	406	26	29	29

c.d. Tablicy nr 48.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych								
Prowadzących tylko działalność rolniczą						Prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą i działalność rolniczą z przeznaczeniem:		
wylącznie na własne potrzeby	Głównie na własne potrzeby	Głównie na rynek				wylącznie na własne potrzeby	głównie na własne potrzeby	głównie na rynek
		razem	O wartości produkcji towarowej w złotych 2501-4999	5000-14999	15000 i większej			
6	7	8	9	10	11	12	13	14
-	54	298	21	105	172	-	5	20

Indywidualne gospodarstwa rolne prowadzące produkcję zwierzęcą w gminie.

Stan na dzień 1. 01. 1998 r.

Tabela nr 49.

Gmina	Liczba gospodarstw				Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego	Użytków rolnych	Liczba ciągników [szt]	Powierzchnia użytków rolnych na jeden ciągnik
	Działek rolnych do 1 ha użytków rolnych	Indywidualnych gospodarstw rolnych	Do 1 ha użytków rolnych	Powyżej 50 ha użytków r.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Unisław	218	406	123	2	10,6	9,5	469	8,4

U.S.w Bydgoszczy 1999 r.

7.12. Informacje z wykonania budżetów gminy w latach 1997, 1998, 1999.

A. Dochody budżetów gminy Unisław w latach 1997, 1998, 1999.

Rok	Dochody Ogółem	Dochody własne	Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa	Subwencje ogólne	Dotacje z budżetu państwa	Na jednego mieszkańca w zł
1	2	3	4	5	6	7
1997	6 693,231	1 798,492	1 297,643	2 299,453	1 297,643	974
1998	8 192,700	1 850,200	1 026,300	2 758,700	2 428,500	1 209
1999	8 070,668	4 046,917	819,994	3 203,757	819,994	1 190

11.089.681,-

B. Wydatki budżetu gminy Unisław w latach 1997 – 1999

Rok	Wydatki ogółem	Dotacje ogółem	Dotacje dla jednostek pozabudżetowych i funduszy celowych	Świadczenia na rzecz osób fizycznych	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe	Na jednego mieszkańca w zł
1	2	3	4	5	6	7	8
1997	6 918,117	1 297,643	581,095	269,027	5 126,561	1 791,556	1 021
1998	8 888,500	301,700	193,6	783,200	5 538,100	2 181,900	1 306
1999	8 109,099	819,994	819,994	187,600	6 609,300	1 499,799	1 196

6.706.549

7.13. Biznes plan gminy – wytyczne opracowania.

Program ekorozwoju gminy powinien mieć formę pisemną. Kształt i objętość takiego dokumentu jest sprawą drugorzędną, jednak można zalecić sporządzenie go w formie biznes planu dla całej gminy. Programy rozwojowe powinny charakteryzować się pragmatyzmem i nie mogą być katalogiem potrzeb, nawet najistotniejszych, których realizacja nie jest jednak możliwa. Forma biznes planu, zawierająca odpowiedzi na siedem klasycznych pytań weryfikujących jego realność jest, więc szczególnie zalecana. Pytania te w odniesieniu do gminnego biznes planu można sformułować następująco:

1. CO? – Odpowiedź na to pytanie stanowi wyspecyfikowanie przedsięwzięć zmierzających do osiągnięcia określonego celu, ich skali oraz technicznego i technologicznego poziomu.
2. DLACZEGO? – Odpowiedź stanowi uzasadnienie założeń, że planowane przedsięwzięcia zrealizują zakładane cele.
3. GDZIE? – W jakim miejscu przedsięwzięcia będą ulokowane? Jaka infrastruktura jest dla nich niezbędna, a jaka jest dostępna?
4. JAK? – Za pomocą jakich środków pieniężnych, materialnych, społecznych oraz umiejętności i sposobów przedsięwzięcia zostaną zrealizowane?
5. KIEDY? – W jakich terminach zostaną osiągnięte rezultaty przedsięwzięć?
6. KTO? – Kto ponosi odpowiedzialność za osiągnięcie konkretnych celów i realizacji zadań przewidzianych w planach. Czy osoby te mają odpowiednie kwalifikacje oraz motywacje do podjęcia realizacji poszczególnych zadań.
7. ZA ILE? – Jakie założenia stanowią podstawę prognozy finansowej dla planowanych przedsięwzięć? Jakie są ustalenia dotyczące przepływu gotówki?

Cele strategiczne ekorozwoju gminy - podano w punkcie 4.7..

7.13.1. Cele sporządzania biznes planu w gminie.

Biznes plan dla t.o.a.t. to zbiór dokumentów zawierających analizę obecnej i prognozę przyszłej sytuacji gminy we wszystkich obszarach jej funkcjonowania. Spełnia on dwie podstawowe grupy funkcji: zewnętrzne i wewnętrzne.

FUNKCJE ZEWNĘTRZNE.

Biznes plan ma za zadanie przedstawić i uatrakcyjnić obraz gminy (przedsięwzięcia) w oczach potencjalnych inwestorów i kredytodawców, a tym samym pozyskać nowe fundusze na rozwój. Stąd też biznes plan gminy powinien przedstawić obecny i przyszły potencjał gminy oraz szanse na jej rozwój. Promocja gminy nie różni się w swym ogólnym zarysie od promocji jakiegokolwiek innego produktu. Gmina oferuje swoje zasoby rzeczowe, przyrodnicze, ludzkie, finansowe w nadziei, że potencjalni inwestorzy lub kredytodawcy przyczynią się dzięki zainwestowaniu swego kapitału do korzyści dla gmin. Z biznes planem zainteresowani inwestorzy, przedstawiciele instytucji finansujących, a także lokalna społeczność, powinni dowiedzieć się w jaki sposób samorząd gminy ma zamiar wykorzystać spodziewane lub będące w jego dyspozycji zasoby i środki finansowe.

FUNKCJE WEWNĘTRZNE.

Biznes plan w gminie może pełnić rolę wewnętrznego dokumentu planistycznego, służącego uściśleniu koncepcji działania oraz ustaleniu celów oraz sposobów ich osiągania. Zawiera on pewien rodzaj wykazu czynności, które powinny być wykonane, aby osiągnąć podstawowe cele gminy. W tym przypadku biznes plan gminy służy początkowo jako ogólny szkic, którego części są stopniowo uzupełniane szczegółami w miarę postępów realizacji. Biznes plan gminy pełni również funkcję kontrolną rzeczywistych osiągnięć z zaplanowanymi. Jednocześnie może on pełnić funkcję integrującą i motywacyjną dla kierownictwa i innych pracowników gminy.

Z opracowanego w gminie strategicznego programu ekorozwoju wynikają konkretne zadania, wymagające nakładu środków na ich realizację lub pozyskania inwestorów krajowych bądź zagranicznych. Jeśli własne fundusze gminy są wystarczające na zrealizowanie danego zadania, jest sprawą gminy jak zostanie ono sfinansowane. Jeżeli koszt przedsięwzięcia przerasta możliwości pojedynczej gminy lub kilku gmin – pozostaje problem zdobycia środków finansowych. Jeżeli gmina zakłada kompletne wdrożenie ekorozwoju na

swoim obszarze, środki pochodzące z dochodów własnych gminy będą z reguły niewystarczające. Poprzez biznes plan można więc również dotrzeć do różnych instytucji finansowych, które mogłyby być potencjalnym źródłem finansowania przedsięwzięć w gminie, w tym przedsięwzięć proekologicznych.

Należy wyróżnić dwa rodzaje źródeł finansowania dla przedsięwzięć proekologicznych. Są to:

- instytucje (ogólnie) finansowe, dysponujące środkami, w tym często znacznymi, pochodzącymi z zagranicy, ze specjalnym przeznaczeniem na inwestycje w ochronie środowiska;
- oraz różne instytucje finansowe dysponujące środkami ze specjalnym przeznaczeniem na inwestycje w ochronie środowiska.

Można stwierdzić, że wykorzystanie środków finansowych z tego źródła jest niewystarczające, głównie dlatego, że większość starających się nie ubiega się o nie w sposób prawidłowy. Dlatego też fachowo sporządzony biznes plan jest podstawą przy podjęciu starań o te środki. W obecnym czasie należy liczyć się z wykorzystaniem wielu źródeł do finansowania jednego przedsięwzięcia, które można zamieścić w przygotowanym biznes planie.

W odniesieniu do konkretnego inwestora lub kredytobiorcy niezbędne jest sporządzenie skróconej wersji biznes planu, która powinna być tak skonstruowana w swej treści i formie, aby przekonać go w korzyściach zainwestowania w konkretnej gminie i w określone przedsięwzięcie. Podstawą takich wersji, skierowanych do konkretnych adresatów, może być program ekorozwoju gminy przedstawiony w formie szczegółowego gminnego biznes planu.

7.13.2.

Struktura i sposób sporządzania biznes planu dla gminy.

Biznes plan dla gminy stanowi zbiór dokumentów zawierających analizę obecnej i prognozę przyszłej sytuacji gminy we wszystkich obszarach jej funkcjonowania. Schemat każdego biznes planu generalnie podobny jest dla wszystkich dziedzin życia gospodarczego. Różnice polegają na specyfice elementów uwzględnionych w planie, które są charakterystyczne dla konkretnej branży. W przypadku gmin i przedsięwzięć proekologicznych na plan pierwszy wysuwają się elementy związane z ochroną środowiska oraz korzyści (wymierne i niewymierne) płynące z realizacji opisanego w dokumencie projektu.

7.13.2.1.

Opis gminy i jej otoczenia.

Podstawą projektów rozwoju lokalnego powinny być cechy danego miejsca. Władze każdej gminy muszą mieć jasny obraz swoich możliwości i ograniczeń. W projektach rozwoju należy wykorzystać zarówno zasoby lokalne jak i położenie danej miejscowości. Ponieważ pojedyncza gmina ma ograniczone możliwości, musi ściśle współpracować z gminami sąsiednimi. Identyfikacji uwarunkowań naturalnych gmin ma służyć opis aktualnego stanu gminy oraz jej otoczenia.

7.13.2.1.1. Opis strukturalny gminy.

Zasadniczym czynnikiem wpływającym na diagnozę stanu obecnego oraz istniejących trendów jest przestrzenny układ odniesienia. Przez przestrzenny układ odniesienia rozumieć należy podział analizowanego obszaru na wyróżnione przestrzennie jednostki strukturalne, względem których dokonuje się:

- oceny stanu istniejącego,
- obserwowanych trendów zmian,
- oceny możliwości rozwoju,
- ustalenia strategii przyszłego działania.

Podział ten może występować w następujących układach:

- przyrodniczym wynikającym z ukształtowania terenu;
- funkcjonalnym wyodrębnionym na podstawie:
 - jednorodności funkcji (centrum, dzielnice mieszkaniowe, tereny rekreacyjne, użytki rolne, lasy itp.);
 - zasięgu oddziaływania usług (szkoły, obiekty służby zdrowia itp.);
 - infrastruktury technicznej (doprowadzenie wody, gazu, odprowadzenie ścieków itp.)
- administracyjnym uzależnionym od charakteru i wielkości gminy.

Przedsiębiorstwo Usług i Inicjatyw Gospodarczych „SZKUTA” S.A. w Toruniu